

ŽEBŘÍČKY UNIVERZIT

BOHUMIL KRATOCHVÍL

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Trendem, ale i tradicí dnešního světa, je všechno mezi sebou poměřovat, kvantifikovat, prostě kdo nebo co je nejlepší. A tak vedle olympiád, mistrovství a Nobelových cen vybíráme např. i Největšího Čecha nebo vědce s největším H-indexem. Tomuto trendu neušly ani univerzity, které jsou podle výkonnosti a prestiže řazeny do žebříčků (rankings). Samozřejmě, že pro tvůrce těchto žebříčků je to především dobrý a rostoucí byznys. Některé státy od pozice univerzity v žebříčku totiž začínají odvozovat její finanční dotaci. Prostě, univerzity snažte se. Kvalifikovaný odhad tvrdí, že na světě je více než 26 000 univerzit a žebříčků je na trhu asi 30. Některé jsou globální, některé regionální, každý má jinou hodnotící metodiku, takže pozice jedné univerzity se liší od žebříčku k žebříčku. Jak se v tom vyznat? Za dobu existence žebříčků, nejstarší se objevily v prvních letech 3. tisíciletí, si největší prestiž vydobily tři: „World University Rankings“ spravovaný společností Quacquarelli Symonds, a proto zkráceně nazývaný QS, „Times Higher Education“ (THE) podporovaný společností Elsevier, a „Academic Ranking of World Universities“ (ARWU) spravovaný univerzitou Jiao Tong v Šanghaji. Všechny tyto žebříčky jsou charakteru „top“, to znamená, že hodnotí globální výběr nejlepších univerzit. ARWU od 1. do 500, QS od 1. do 916 a THE od 1. do 978., přičemž zhruba od 2/3 žebříčku je pořadí intervalové, např. po 10, 50, 100 a 200. I když při znalosti metodiky lze i v intervalu propočítat přesnější pořadí, tvůrci žebříčků dobře vědí, proč volí na vzdálenějších pozicích intervaly. Rozlišovací schopnost žebříčků tam není pochopitelně tak ostrá jako v čele. Tak např. žebříček QS na pozici 701+ řadí celkem 215 univerzit. Kromě toho žebříčky umožňují selekci univerzit podle státu, regionu, oboru, fakulty apod. Např. žebříček QS řadí univerzity v EU do pozic 1.–348. Oborové nebo fakultní řazení však, např. v případě ČR a žebříčku QS, příliš nefunguje, zřejmě z důvodu nedostatečných vstupních dat. A tak hodnocení probíhá především na úrovni univerzit. Které jsou tedy nejlepší na světě, v Evropě a u nás? V globálním měřítku jasně dominují americké a britské univerzity. Na prvních pozicích ve světě se promíchávají Harvard, MIT, Caltech, Stanford, Berkeley, Cambridge a Oxford. V Evropě Cambridge, Oxford, College London, ETH Zürich a Imperial College London. První francouzská univerzita je až 10. a první německá 17. Bez komentáře. Nás samozřejmě více zajímá, jak jsou na tom české univerzity. Kopíruje pořadí českých univerzit v globálních žebříčcích tradiční domácí poměry? U nás je k dispozici žebříček výzkumných institucí, který vydává Rada pro vědu, výzkum a inovace (RVVI), napo-

sledy za rok 2014. Pořadí univerzit v tomto domácím žebříčku podle bodů RIV je již řadu let víceméně ustálené: 1. UK Praha, 2. ČVUT Praha, 3. MU Brno, 4. UPOL Olomouc, 5. VUT Brno. Nás na VŠCHT Praha může těšit, že hned za těmito domácím univerzitními obry je 6. naše malá a jednooborová vysoká škola. V domácím žebříčku se, ale na rozdíl od globálních, hodnotí pouze věda, ale i přesto má relevantní vypovídající hodnotu. Poprask nastane, když to v globálním žebříčku vyjde jinak „než je v kraji zvykem“. Tradiční komentáře rektorů ke globální pozici jejich univerzity si samozřejmě všimají, jak dopadli ve světě, ale také, a možná více, jak dopadli doma. Máme být ovšem pyšní na české univerzity např. v evropském srovnání? Bohužel ne, pozice českých univerzit *de facto* kopíruje pozici ČR v EU. UK Praha, naše největší univerzita, je v žebříčku QS Top Europe 127. a např. 22. je Kodaňská u., 35. Trinity College Dublin, 43. Lomonosova u. Moskva, 46. Humboldtova u. Berlín, 65. Vídeňská u., 135. u. Innsbruck, 156. Varšavská u., 263. U. Komenského Bratislava, atd. Kromě toho žebříček QS zavedl v roce 2016 nový region, který lze z globálního pořadí vyfiltrovat: „východní Evropa + centrální Asie“. Opět bez komentáře. Budiž nám útechou, že zde je UK Praha bramborová za třemi ruskými univerzitami. Když už jsme u Ruska, tak v roce 2013 vyhlásila Ruská federace program „Top 100 world universities in QS ranking until 2020“. Vybraným 15 ruským univerzitám je každoročně rozdělována navíc částka 1 mld rublů, aby „dohrnaly a předechnaly“. Státní doping. Před časem ale něco podobného zmínil u nás expremiér Nečas.

Ještě jedna poznámka před závěrem. Pozice univerzity v žebříčku není v přímém vztahu k její velikosti (počtu studentů). Např. americký Caltech, který tradičně figuruje na prvních pozicích, má jen málo přes 2200 studentů. Nicméně, z rozmaru jsem se snažil najít obří světové univerzity, protože to umožňuje žebříček QS. Tak např. Universidad del Valle de México má 76 000 studentů a Universidade de Sao Paulo 66 000 studentů. Na druhé straně Pekingská u. 40 000, Lomonosova u. Moskva 35 000, Tokijská u. 27 000, U. v Dillí 22 500. A teď to zajímavé: UK Praha 51 000 studentů. Opět bez komentáře.

Co napsat závěrem? Pozicí v globálním a respektovaném žebříčku se naše univerzity mohou chlubit, může je to šokovat, o metodice výběru si mohou myslet svoje, ale bohužel to nemohou ignorovat. Globální žebříčky jsou stále více respektovány, sledovány a komentovány nejenom v univerzitních médiích. Kromě objektivního zlepšování hodnotících parametrů vede cesta vzhůru od vyčlenění administrativní „žebříčkové“ kapacity na univerzitě, přes usilovnou komunikaci se správci žebříčků, k cíli lepšího zviditelnění a „pravdivějšího“ spočítání. Je bohužel smutnou pravdou, že informace o našich univerzi-

tách jsou ve světě stále zkreslené, ale blýská se na lepší časy. Možná, že vynaložená práce se našim univerzitám zúročí, když by Vládu ČR napadlo, že v připravované Metodice hodnocení vědy 2017+ bude zohledněna jejich pozice v globálních žebříčcích a od toho odvozené peníze.

B. Kratochvíl (*Department of Solid State Chemistry, University of Chemistry and Technology, Prague*): **University Rankings**

Positions of Czech universities in global rankings QS, THE and ARWU are commented. We should be proud of these positions in global and European comparison?